

QARABAĞDA “YAŞIL İQTİSADİYYAT” PERSPEKTİVLƏRİ

Yaşıl iqtisadiyyat inkişaf etmiş ölkələrdə daha çox ekoloji problem olduğu halda inkişaf etməkdə olan ölkələrdə daha çox iqtisadi problemdir və yeni

iş yerlərinin yaradılması ilə bağlıdır. Yaşıl iqtisadiyyatın inkişafı hər iki ölkə qrupu üçün həlledici əhəmiyyət kəsb edir və nəticədə səmərəliliyə, məhsuldarlığın artmasına və yeni iş yerlərinin yaradılmasına gətirib çıxarır. Xüsusilə də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişafında dövlət qurumları arasında sıx koordinasiya tələb olunur, çünki bir çox hallarda bu ölkələr iqtisadi siyasətlə ekoloji siyasət arasında ziddiyyətli fəaliyyətlər həyata keçirirlər. Azərbaycan 2015-2030-cu illər üçün BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin uğurla həyata keçirilməsini təmin etmək üçün çalışır. Bu kontekstdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədinə əsasən növbəti onillikdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına dair aşağıdakı beş Milli Prioritet reallaşdırılmalıdır:

İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişafında dövlət qurumları arasında sıx koordinasiya tələb olunur, çünki bir çox hallarda bu ölkələr iqtisadi siyasətlə ekoloji siyasət arasında ziddiyyətli fəaliyyətlər həyata keçirirlər

1. dayanıqlı artan rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyat;
2. dinamik, inklüziv və sosial ədalətə əsaslanan cəmiyyət;
3. rəqabətli insan kapitalı və müasir

innovasiyalar məkanı;
4. işğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdış;
5. təmiz ətraf mühit və “yaşıl artım” ölkəsi.

Ölkəmizdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişafı 5 prioritetin beşincisində öz əksini tapmışdır. Bu prioritet kontekstdə global iqlim dəyişikliyinə miqyasını nəzərə alaraq, ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyaların tətbiqinə üstünlük verilməsi, təmiz enerji mənbələrindən istifadə, tullantıların təkrar emalı və çirklənmiş ərazilərin bərpasını təşviq etmək hədəflənmişdir.

Yaşıl iqtisadiyyatın 5 əsas prioritetdən biri olduğunu nəzərə alaraq, ölkəmizdə yaşıl iqtisadiyyata keçidin təmin edilməsi istiqamətində bir çox işlər

həyata keçirilir. Bu prioritet çərçivəsində strateji dövrdə aşağıdakı iki hədəfə səmərəli şəkildə nail olunması nəzərdə tutulur:

1. Yüksək keyfiyyətli ekoloji mühit;
 2. Yaşıl enerji sahəsi.
- 2021-ci il mayın 3-də isə Prezident

“Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində “yaşıl enerji” zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında” sərəncam imzalamışdır. Dövlət başçısı bu ərazilərdə “yaşıl enerji” zonasının yaradılması ilə əlaqədar müvafiq konsepsiyanın və baş planın hazırlanması üçün ixtisaslaşmış beynəlxalq məsləhətçi şirkətin cəlb edilməsi məqsədilə 2021-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Prezidentin Ehtiyat Fondundan Energetika Nazirliyinə 1 milyon 391 min 40 ABŞ dollarının manat ekvivalenti məbləğində vəsait ayrılmasını qərara almışdır. Eyni zamanda, regionda “yaşıl artım”ın həyata keçirilməsi, ağıllı şəhərin yaradılması, resurs səmərəliliyinin təmin edilməsi, bərpa olunan enerji resurslarından istifadənin artırılması istiqamətində işlər aparılır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə külək, günəş, hidro, geotermal və bioenerji kimi bərpaolunan enerji potensialından səmərəli istifadə, enerji səmərəliliyi texnologiyaları, müasir enerji idarəetmə yanaşmaları əsasında regionun enerji təminatını həyata keçirmək üçün yaşıl enerji zonasının yaradılması ilə əlaqədar müvafiq konsepsiyanın hazırlanması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi ilə Yaponiyanın “TEPCO” şirkəti arasında müqavilə imzalanmışdır. Layihə çərçivəsində sözügedən ərazilərdə iqtisadi inkişaf və əhalinin məskunlaşmasından asılı olaraq enerjiyə tələbat və enerji təchizatı ssenariləri əhatə ediləcək, bərpaolunan enerjinin şəbəkəyə inteqrasiyası, şəhərsalma, nəqliyyat, enerji effektivliyi, tullantıların idarə edilməsi, ağıllı şəbəkələr, yaşıl maliyyələşdirmə və digər məsələlərə baxılacaq. Yaşıl enerji sahəsində beynəlxalq təcrübəyə malik “TEPCO” şirkəti tərəfindən Yaponiya, Malayziya, İndoneziya, Vyetnam, Braziliya və

**YAŞIL ENERJİ
SAHƏSİNDƏ
BEYNƏLXALQ
TƏCRÜBƏYƏ MALİK
“TEPCO” ŞİRKƏTİ
TƏRƏFİNDƏN
YAPONİYA,
MALAYZİYA,
İNDONEZİYA, VYET-
NAM, BRAZİLİYA VƏ
TAYLANDDA AĞILLI
ŞƏHƏR LAYİHƏLƏRİ
ÇƏRÇİVƏSİNDƏ
YAŞIL
HƏLLƏR
TƏKLİF EDİLİB**

Taylandda ağıllı şəhər layihələri çərçivəsində yaşıl həllər təklif edilib. Qarabağın bərpaolunan enerji istehsalı üçün potensialı böyükdür. Yer səthinə düşən günəş radiasiyasının miqdarına görə Qarabağın cənub düzənlik hissəsi Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindən sonra ikinci yerdə dayanır. Burada bir kvadratmetr üfüqi səthə düşən günəş radiasiyası ildə 1600-1700 kilovat/saat təşkil edir. Bu ərazilərin ümumi günəş enerjisi potensialı 3000-4000 meqavattır. Qarabağda, eləcə də külək enerjisi istehsal etmək mümkün olacaq. Belə ki, regionun dağlıq hissəsində 100 metr hündürlükdə küləyin orta illik sürətinin saniyədə 7-8 metr olduğu geniş ərazilər mövcuddur. Ümumilikdə Qarabağın dağlıq ərazilərində külək enerjisinin potensialı 300-500 meqavat kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda, Şuşada termal su ehtiyatları var. Qarşıda dayanan vəzifələrdən biri də termal mənbələrdən enerji məqsədli istifadənin mümkünliyünü tədqiq etməkdir.

Bu gün Azərbaycanda dayanıqlı inkişafın bir komponenti olaraq yaşıl iqtisadiyyatın qurulması istiqamətində bir çox fəaliyyət həyata keçirilir. Ölkədə iqtisadiyyatın yaşıl formasına keçid prosesinin sürətləndirilməsinə ehtiyac var və bilavasitə Qarabağ bölgəsi bu yaşıl iqtisadiyyata keçidin sürətləndirilməsində önəmli yerə sahibdir. Qarabağda görülməli işlər Strateji Fəaliyyət Planı üzrə vahid konsepsiya əsasında həyata keçiriləcəkdir. Nəzərdə tutulmuş bölgədə müasir şəhərsalma konsepsiyası əsasında ən təkmil innovasiyaların tətbiqi sayəsində yenidənqurma işləri həyata keçirilir. Eyni zamanda, azad edilmiş ərazilərdə alternativ enerji mənbələrinin mövcudluğu nəzərə alınaraq buranın yaşıl enerji zonasına çevrilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla bölgənin şəhər və kəndləri “smart-city” (“ağıllı şəhər”) və “smart-village” (“ağıllı kənd”) konsepsiyası əsasında yenidən qurulacaqdır ki, bu da, öz növbəsində yaşıl iqtisadiyyata öz töhvəsini verəcək.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin milli iqtisadiyyata sürətli integrasiyasının təmini, dayanıqlı inkişafı, o cümlədən, layiqli yaşayış şəraitinə nail olunması üçün həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq və bərpa işləri çərçivəsində Ağdam rayonunda Ağdam Sənaye Parkının yaradılması üçün Azərbaycan Respublikası Prezidenti müvafiq Fərman imzalamışdır. Ağdam Sənaye Parkı müasir texnologiyaların tətbiqi yolu ilə sənaye sahəsində rəqəbatqabiliyyətli məhsul istehsalı, emalı, həmçinin təkrar emalı və satışı, habelə xidmətlər göstərilməsi üçün istifadə edilən, sahibkarların səmərəli fəaliyyətinə və inkişafına kömək edən ərazi kimi qurulub inkişaf etdiriləcəkdir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizin sənaye potensialının inkişaf etdirilməsi məqsədilə yaradılan Ağdam Sənaye Parkının eko-sənaye parkına çevrilməsi yaşıl iqtisadiyyata keçid prosesində ən vacib addımlardan biri olacaq.

Ağdam Sənaye Parkı yeni yarandığı üçün yaşıl iqtisadiyyat prinsipləri əsasında qurulması baxımından digər sənaye parklarına görə üstünlüyə sahibdir. Həm sənaye parkı menecment sistemi yeni qurulacağı üçün həm də yeni rezidentlərin olacağı üçün sənaye simbiyozlarının yaradılması da mümkün olacaqdır. Bu da resursların səmərəli istifadəsinə, tullantıların azaldılmasına və ətraf mühitə vurulan zərərin azalmasına səbəb olacaq. Qarabağın yaşıl turizm üçün də potensialı böyükdür: Qarabağın yenidənqurulması və bərpası zamanı yaradılacaq infrastruktur ekoturizm başda olmaqla hər növ dayanıqlı turizmin inkişaf etdirilməsi üçün şərait yaradacaq. Yaşıl iqtisadiyyatın əsas vəzifələrindən olan ətraf mühitdə karbon emissiyalarının azaldılmasını nəzərə alsaq, ictimai nəqliyyatda daha təmiz nəqliyyat vasitələrinin təmin edilməsi ilə Qarabağda yaşıl nəqliyyat sistemi yaradıla biləcək. Qarabağın yaşıl enerji zona elan edilməsi, ağıllı şəhər və ağıllı kənd layihələrinin icra edilməsi, eko-sənaye parkının yaradılması, bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə eyni zamanda, yaşıl bacarıqların inkişaf etdirilməsi zərurəti yaradacaq və yaşıl işlərin inkişaf etdirilməsinə təkan verəcək.

